O umění, umělcích a hladové Pavlíně

Román s veselým koncem. Napsal Karel Leger.

Tonda skřípal zuby, kdyby mohl, chytil by ji a zardousil, ještěrku. Před očima se mu zatmělo, cosi mu divně srdce stisklo, až dech zatajil. "Tak — tak je to! — ještěrko! a já pro tebe do pekla bych šel!"

"Vidíš, Toníčku, už praskla v okně tabulka! Dej pozor!"

Dusil se vztekem a lítostí. Takové jsou ženské! falešné! Před hodinou doprovázel ji z ostrova, tiskla se k němu a líbala jej, lásku přísahala — a teď tohle! Jak on měl ji rád! Div srdce mu nepuklo. Těžce oddychoval, zesinal, zuby zaskřípal.

"Nu, jdi, Toníčku, chce se mi spát! Nekřič, vzbudíš tatínka!" domlouvala mu Růžena.

Jí se chce spát! Teď! Dobře, půjde, udělá všemu konec. Věděl, že bez Růženky žít nemůže. Hlavou mu kmitlo jako rudá jiskřička: půjde a utopí se. Jiskřička myšlenka byla tak svůdná! Co jiného mu zbývá: půjde a utopí se. Skorem se potěšil, že na to vzpomněl. Bude tak nejlépe, nač se trápit? Beztoho v životě mnoho dobrého neužil, jenom ty hubičky, jenom ta sladká objetí hezounké Růženky — a bez nich co na světě? Labe je hluboké a voda vlažná. Zimničné chvění přejelo mu tělem, ruce se mu zatřásly, ale klidně už pravil — jaksi shovívavě jako k rozmazlenému děcku: "Máš pravdu, Růženko, spi — já už jdu. Jenom hubičku mi ještě dáš."

"Ty!" ušklíbla se. "Nedala jsem ti jich už dost? Ale abys neřekl —" vylehla z okna, podívala se, nejde-li po ulici někdo a našpulila rty. Chytil její hezkou ještěří hlavičku div ji nerozmačkal v dlaních a zlíbal rty, oči, ramena, krček, až kam dosáhl.

"Ty! — ty! nech mne už!" bránila se, kousala a škrabala.

Pustil ji. "Tak spi! Ať se ti o mně zdá!"

Ani se neoptala, kam jde. Ať! Doví se toho, za chvíli budou po ulici křičet: Tonda Holoubků se utopil! Doví se toho Růženka. Jako by se opil sladkými polibky, potácel se skorem, když odcházel. Ale jen chvilku, zase furiantsky se vztyčil, klobouk stáhl k uchu, ruce strčil do kapes a pohvizdoval si. V ulicích už se probouzel život, krámy se otvíraly, hrčely vozy. Židé i křesťané vyběhli za obchodem, objevil se i strážník obecní, jednooký Hnát, rozháněl psy, kteří se rvali. Odněkud z hospody po neděli s křikem se vyhrnuli veselí kumpáni. A jak šel, Tonda, dohonil Barborku Novákovou. Středem ulice po kostrbatém dláždění namahavě tlačila ruční vozík s těžkým nákladem dvou čtvrtí dobře vykrmeného vola. Nechtěl ji předejít—šel za ní a díval se. Byla statná, vysoká, v zelené kazajce, pod červenou krátkou sukní (patrně spodničkou) viděl silná kulatá lýtka, svalnatá jako u chlapa nějakého. Na nohou měla střevíce na boso a celá — zdálo se Tondovi — byla tak nějak na boso. Kazajka nedopjatá, sukně div se nesmekla s hranatých kyčlí. Šel, díval se na Barborku, jak se opírá, jak pod vykasanými rukávy v pažích svaly se napínají. Netušila, že ji někdo pozoruje, nedbala: koukají-li po ní všetečné oči, plnou silou tlačila a těžce posunovala vozík s nákladem, zapadlo-li kolo mezi rozviklané kameny v dlažbě. Tak až na rynk dojela. Z rynku zvedá se ulice k masným krámům dosti příkře. Barborka odpočívala, oddychovala, lokty otírala pot s obličeje. A tu se ohlédla.

"Nechtěl bys mi pomoci, Tondo?" řekla docela kamarádsky jako tovaryš tovaryši. "U nás drží dnes všichni modrý pondělek, sama musím dovézt maso do krámu. A je to zpropadeně těžké!" Usmívala se trochu, ale jen tak, co by stačilo, aby vyslovená prosba zněla zdvořileji. Nebyla hezká. Pod vyrudlým vlněným šátkem do čela staženým dívaly se na Tondu bledě modré oči jako beze všeho citu, chladné a bez jiskérky. Obličej byl skoro mužský, ostrý nos, lícní kosti vyvstalé, bezbarvě stisknuté rty — No, nejsi hezká, nejsi, milá holka! pomyslil si Tonda. —

"Nechtěl bys mi pomoci?" zdálo se mu, že hlas ten zní nějak příliš měkce a zvonivě, jako by nebyl její.

"Proč bych nechtěl? Pomohu, Barborko!" Opřel se o vozík a jako hračku dotlačil jej nahoru k masným krámům, i čtvrtě složit a odnést jí pomohl.

"Děkuji! jsi hodný!" pochválila jej a opět to znělo měkce.

"Není zač!" Pohodil hlavou — ruce do kapes, klobouk k uchu a odcházel.

"Kam jdeš? Což také držíš modrý pondělek?"

Ani se neohlédl. "Ale ne! Jdu se utopit!"

Barborka stála na zvětralých, prošlapaných kamen. schodech před krámy. Nejprve vyvalila bledé oči, pootevřela úžasem sevřené úzké rty. Ale pak se zasmála: "Šťastnou cestu, Tondo!"

Šel, hvízdal si. Na rynku potkal známé, tovaryše, dělníky z různých řemesel. "Kam jdeš, Tondo?" pokřikovali.

"A — jdu se utopit!" lhostejně odpovídal.

"Šťastnou cestu!" volali za ním se smíchem, líbil se jim vtip.

Sešel ulicí k Labi, k dřevěnému mostu, dal se po lukách pěšinou kolem břehu. Rozkvetlé louky do zlata a fialova, dorostlé k seči otavy třpytily se rosou, voněl nahořkle po břehu rostoucí černobýl a z tůní puškvorec. A hladina řeky leskla se sinavě jako ocel, po proudu drobounké vlnky se čeřily. Tonda šel, hvízdal si, díval se na řeku. Viďa, jak mazlivě stáčí se kolem břehu, hraje si s větvičkami nachýlených vrb. Veselé kotoučky vírů nad hlubinou se honily, jako by se řeka smála a dolíčky ve tvářích se jí dělaly. To se naň směje — na Tondu. Nu, dobře, dobře, padne jí do náruče a bude ho mít.

U protějšího břehu starý rybák na loďce vytahoval provázky, včera nalíčené. Klel, nic se mu nechytilo.

"Kam jdeš, Tondo?" zavolal přes Labe.

"A jdu se utopit. Nevíte, strýčku, kde je tu hodně hluboko, aby člověk už nevyploval, když tam skočí?"

Rybák se zachechtal huhlavě jako hastrman, dlouho se smál, až se prohýbal. "Ale jen jdi, Tondo, ještě dél proti proudu — tam je starý jez, "pod hroby" se tam říká, tam se voda točí, tam je prohlubeň, nemá dna — nedávno se tam chasník i s koňmi utopil. Skočíš a nevyplaveš. Jen jdi, najdeš to, jsou tam dva vysoké topole. Šťastnou cestu!"

"Děkuji, strýčku!"

Tonda šel a pořád hvízdal: "Jestli mne ráda máš, vyprodej, kde co máš, abys mne z tý vojny vyplatila!" — a teď si vzpomněl, že je to písnička, při které s Růženkou posledně do noci tancoval. Odplivl a mlčky už jen pospíchal, aby došel ke starému jezu, k topolům "pod hroby". Sluníčko začalo pichlavě hřát, rosu po lukách sežehlo. Nebe bylo jasné, ale ne modré, paksi průhledným závojem zastřené, na západě objevovaly se kulaté obláčky, rostly, hromadily se, chystalo se po ránu k bouřce. Bylo ticho, ani lístek se nepohnul, jenom v dálce chvílemi z hluboka zahučelo.

"Chystá se! chystá!" povídal si Tonda. "Přijde bouřka. Ať! Nežli přijde, kdež já budu!" Podíval se na řeku, proud letěl kolem břehu, unášel nějakou zelenou ratolest, vyhoupl ji, zatočil se a opět ji pohroužil divoký vír. "Takhle popluji —" Došel k jezu "pod hroby", dvě století asi byl už strhán, mlýn, ke kterému vodu naháněl, dávno zmizel, ale ještě pod břehem znát bylo hražení z dubových trámů kamenem vyzděné a labský proud lámal se o ně, točil se, podmílal břeh. — Tak, tady! myslil si Tonda. Zadíval se do hlubiny, byla temná, jako beze dna, dolíček víru chvílemi se šplouchavě zasmál. Jsou-li hastrmani, tady pod starým jezem jistě jeden zůstává. Vědělo se o tom, každý rok jistě tu hastrman někoho potopil.

Tonda svlékl boty, chladil nohy ve vlažné vodě, příjemně lechtala. Nepospíchal, bylo času dost — nikde kolem dokola ani človíčka, který by ho vyrušil a snad ve zbytečné ochotě chtěl by mu zachránit proklatý život, z Labe jej vytahovat. No, nadřel by se, než by Tondu vytáhl, — usmál se sám tomu. Naznak pod topole se položil, ruce sepjal za hlavou a díval se na nebe, jak bílá a šedivá oblaka se kupila, kroužila, letěla od západu a černala znenáhla, nížila se. Hrom hlasitěji se ozýval, blesky přeletovaly mezi mraky, jako když bičem práská. Vlaštovky, které honily se nad řekou, zmizely, skřivani umlkli, ale ještě ani lístek se nehnul. Nějak smutně svěsily topole zelené ratolesti. Tondu v té chvíli zaujala jediná starost: jak s botami a se šaty? Má se svléknout a nahý skočit do proudu, či tak, jak je? Bot bylo by škoda, byly nové, s holinkami, stály pět zlatých, přijde někdo, tulák, a odnese je. Rozmýšlel.— Nejlépe skočit, utopit se v obleku i s botami. Za tři dni, až mrtvola někde vypluje, lidé ji najdou, poznají Tondu, donesou tělo domů k Holoubkovým. A šaty jsou sváteční, může si je dát přešít bratranec Augustin, kterého měl Tonda rád. A bezděky si Tonda představoval, jak nesou jeho mrtvolu. Někde u podzámeckého mlýna jej najdou mlynářští, ponesou jej na nosítkách jednooký policajt Hnát půjde s nimi. Seběhne se lidstva, kluci budou vyvalovat oči. Tondovi ze šatů, z vlasů bude kapat voda a on na nosítkách natažen ztrnule s pěstmi zaťatými. A donesou jej tak domů. Maminka vyběhne ze dvora, zalomí rukama zoufale:

"Ach, Toníčku, můj zlatý Toníčku, cos nám to udělal!"

Fi! Něco stisklo mu srdce — nač to myslí? Zaklel a vyskočil. Už je čas, aby udělal konec všemu. Nač takové myšlenky? Bouře se kvapem blíží. Ohlédl se: nad městem, nad střechami zvedala se mračna prachu i v korunách topolů zahučel první náraz vichřice. Tedy jedna — dvě — skočí střemhlav s břehu. Plovat neuměl, ačkoliv byl u řeky zrozen, jako klouče celé dni se brodil v ní, několikrát se topil, ryby chytal, ve starých neckách se plavil. Bývá to už někdy tak.

Pokřižoval se, ustoupil několik kroků, aby se mohl rozběhnout — a tu najednou ztrnul. Pod topolem na břehu seděl hubený vyzáblý človíček v šedých šatech, dosti ošumělých. Seděl, kolena zdvižená k bradě, rukama je objímal a kýval se. Klobouk měl pohozený vedle sebe, vítr mu roztřásal dlouhé černé vlasy. A díval se človíček jako ve snu dolů do řeky, do hloubky. Neslyšel ho, kdy přišel — čert ví, jak se tu vzal.

"Co tu děláte?" rozkřikl se Tonda rozzloben, že někdo se vtírá v poslední okamžik jeho života. Človíček patrně se ulekal, vyvalil oči a bázlivě je zvedl k Tondovi. Byl mlád, velice mlád, ale obličej měl vyhublý jako stařeček, bez krve, sežloutlý.

"Chci se utopit!" pravil tiše. "řekli mi, že tady je hloubka pod břehem."

"Co? nic důležitějšího už nevíte, než se utopit — a právě zde?" Tonda měl chuť mladíčka chytit za límec a hodit jej, kam chtěl — do řeky. Bylo mu velmi nepříjemno, že právě teď se tu zjevil, nezvaný, nevítaný. Čert ho přinesl, žádný svatý! Má se snad dívat, jak Tonda bude andělíčky polykat, zápasit ve vodě se smrtí?

A neznámý odpovídaje na nevlídná slova, zakýval hlavou: "Opravdu nevím nic moudřejšího."

Zlostně se naň Tonda podíval. "Co to děláte?"

Človíček zouval boty, rozedraná perka, která kdysi byla snad velmi pěkná, pro pána šita, z jemné kůže.

"Boty si nechte na nohou, nesvlékejte je, tady by je někdo ukradl."

"Ať! Bude mít aspoň radost a po mně památku!" smutně povzdychl mladík.

"A tedy — pospěte si! Ať už jste tam — dole! Vždyť já se chci také utopit!" rozkřikl se Tonda.

Teď zase ustrnul ten tam pod topolem, zadíval se na Tondu, přeměřil statné zdravé tělo od hlavy k patám. "Proč vy byste se topil? Takový silák! Skály byste mohl lámat, centnýře zvedat v zubech a na žaludku by vám mohli kameny roztloukat. Kdybych já měl takové tělo, takovou sílu, jak bych si vážil života!"

Tonda se rozzuřil. "Teď mi začněte ještě kázat! Chcete-li se utopit, dělejte — tady máte pravé místo, skočíte a už je konec. Nebojte se — nač se rozmýšlíte? Jen skočte a pak já skočím za vámi!"

V tom okamžiku větrná smršť zaburácela topoli, silné kmeny ohnula, rozčechrala svištící větve. Veliké, ale řídké ještě krůpěje z mračen padaly do kvetoucí trávy, do rozčeřené vody prudce zašlehaly a za každou vyplovala bublinka. Tonda bezděky přikrčil se za topol před deštěm. Urvané listí, květy, prach, písek, všechno letělo kolem něho i nějaký pták, který se opozdil a vichrem unášen, bezmocně třepetal křídly. Když se povětří trochu ztišilo, ohlédl se Tonda po neznámém soudruhu — seděl ještě přikrčen za druhým topolem, sotva tři kroky vzdálen a velmi poděšen; zdál se být zuřivým z nenadálého výbuchu bouře. Stromy se ohýbaly, až pod zemí staré kořeny střípaly a hlínu zvedaly.

"Proklatý čas!" začínal Tonda hovor, hodně hlasitě, aby překřičel šum vichřice a hukot stromů. "Člověku zajde chuť vydat se na cestu a třeba i na onen svět — že!" jízlivě se ušklíbl. "A kdo jste, smím-li se ptát?"

Neznámý cosi bázlivě odpovídal.

"Nerozumím! Hlasitěji! Kdo jste?"

"Ztracený člověk!" zaslechl, a človíček pod druhým topolem se usmál bolestně.

"Ztracený člověk! Zbytečný na světě."

Zase přeletěla větrná smršť.

"Hm! Zbytečný člověk? Čím tedy vlastně jste? Úředníkem? Kantorem?"

Za chvilku dočkal se odpovědi: "Umělcem!" trochu nejistě, plaše to znělo, a neznámý se patrně začervenal.

"Cože?"

"Umělcem!"

Tonda přemýšlel. "Umělcem? — co to je? Hercem?"

Uhodl, aspoň umělec pod druhým topolem přikývl a rychle dodal: "Ale ne nějakým ochotníkem, jak hrají divadla tady u nás po venkově. Já mám talent, mohl bych v Praze hrát, ve Vídni a před šlechtou i před císařským dvorem. Já mám Fausta v malíku a Hamleta deklamuji: Být či nebýt? to ta otázka —"

Vichřice svištěla, rvala mu slova se rtů a zanášela je někam přes Labe, ale umělec deklamoval stále přikrčen hlavu mezi koleny.

"A čím jste ještě?" rozvážně optal se Tonda.

"Jak to prosím? umělcem, povídám —"

"Hm! Ale čím se živíte? Nebo čím jste byl, nežli jste se stal umělcem? Přece člověk umělcem se nenarodí a nemůže z umění také být živ! Jářku! něčím rozumným ještě na světě musí být, ne?" velice vážně vykřikoval Tonda do skučení větru, z domova měl už takové nepříliš lichotivé mínění o umělcích.

Prošla hodná chvíle vyplněná rachocením hromů, plýchotem dešťových kapek. Pak neznámý umělec odpověděl — dvakrát, třikrát musel volat, než Tonda zaslechl — a byl při tom ještě skrčenějším, nežli dříve: "Holičem jsem byl, holičem! Ale to jen tak — já jsem umělec."

"Nu, vida! Holičem!" Tonda sáhl si na bradu, na tváře — holil se— jako jeho tatík, sám starou břitvou jednou za týden v neděli ráno. "Přec je to něco. Dobré a lehké řemeslo, proč jste se ho nedržel? Proč hned se chytat umění, když člověk může být holičem?"

"Tomu nerozumíte!" křičel neznámý, teď rozezleně.

"Neviděl jsem ještě holiče, aby se šel utopit. Hezky si žije, voní mýdlem a není zbytečným člověkem na světě. Co máte z umění?" Tonda zvýšil hlas, namáhal se, aby překřičel bouři, která jim někde nad hlavami duněla a rachotila. "Co máte z umění?"

Neznámý neodpovídal, chvěl se tam pod druhým topolem v lehounkém kabátku, už promoklém, dlouhé vlasy poletovaly mu kolem hlavy.

"Co máte z umění?" Konečně dočkal se Tonda odpovědi.

"Jsem neuznán! Ztracený talent! Genius, na kterém kameny tloukli!"

"Co?"

"Kameny roztloukali mi na hlavě a na žaludku. Těžko je být v Čechách geniem!"

"Co je to genius?"

"Tomu nerozumíte!" Otázky a odpovědi přeletovaly v hučení hromů.

HOSPODÁRNOST ŠETRNOST
PODÁTE POMOCNÉ RUKY?

Vláda Spoj. Států

žádá provádění
HOSPODÁRNOSTI a ŠETRNOSTI
všemi osobami ve všech věcích
Vyhovění této žádosti jest důkazem
VLASTENECTVÍ a LOYALITY
Šetřením a kupováním

W.S.S.
WAR SAVINGS STAMPS
ISSUED BY THE
UNITED STATES
GOVERNMENT

SP. ST. VÁL. ÚSPORNÝCH ZNÁMEK
pomůžete sobě a své zemi
POMŮŽETE?
Zeptejte se svého duchovního správce, kazatele, poštmistra, předsedy svého spolku nebo klubu, poštovního poslíčka, nebo kteréhokoli bankéře.

ONI VÁM SDĚLÍ, JAK!
VLASTENECTVÍ LOYALITA

"Co?"

"—nerozumíte!"

Najednou: třesk! Tonda nevěděl, co se stalo, něco jím zatřáslo, topol za jeho zády praskl, zuražené větve sletěly naň a na okamžik zůstal Tonda jako omráčen. Blesk udeřil do stromu, srazil korunu až k zemi, až k Tondovi rozpoltil kmen, sedřel kůru. A když se Tonda vzpamatoval, vstal a prohlédl údy, jsou-li celé, ušklíbl se. "To tatínek! To jistě tatínek poslal za mnou ty hromy." Narovnal záda. "Ale nemusel hrom být zrovna tak na slovo poslušný!"

Podíval se pod druhý topol, neznámého umělce už tam nebylo, zmizel docela, ani na blízku nikde ho neviděl, protože právě hustá prška jako mlha všechno zahalila.

Ale jen na krátko. Bouře rázem přeletěla, přehnaly se bouřlivé mraky, vítr je odvál a za nimi nad západem už se promodrávalo nebe. Pod břehem šplouchaly vlny, zkalily se, proudem plavalo sváté listí, urvané větve. Tonda díval se, jak se to tam točí. Byl promoklý, mrazilo jej a nějak mu přešla chuť skočit do skalené vody. Tak aby polykal bahno, aby listí a všechno to smetí větrem do řeky snesené uvázlo mu v hrdle? Fi! Počká, až se voda vyčistí. Aby se zahřál, přešlapával, konečně se rozběhl na zdař Bůh pěšinou. Po dešti luka voněla nahořkle, opojně téměř. A Tonda s rozkoší dýchal tu vůni, ani dosud za celý život netušil, že může být tak krásně na lukách, kolem něho ptáci se rozzpívali, konečně i sluníčko vyšlehlo z mraků, zatřpytilo se všechno vesele, jako když se ve smíchu zajiskří děvčeti v očkách. Jak je krásným přece boží svět. Tonda se díval a díval — ne, nikdy ještě tohle neviděl, krásu takovou! A to vidí jenom proto, že tatínek ho proklel a vyhnal.

Kdyby Tonda byl hodným synem a doma zůstal, dojista teď stál by v masných krámech, kde všechno protivně páchne a průvan se točí, sekal by maso, vážil. Ovšem by taky některou kuchařku štípl do ramene, to je dovoleno, ano vyžaduje to obchod, kuchařky mají to rády! Ale čert je vzal! Co je teď Tondovi po všech! Po všem tam! Odešel a nevrátí se. A v lukách je pěkně, krásný je boží svět!

Nepozoroval, že se vzdaluje od řeky, šel z hluboka oddychuje, by se vůně nasytil, nastavoval prsa slunečným paprskům. Příjemně hřály. Náhle mu cosi projelo hlavou. Kam jde? Kam? Ohlédl se zpátky, viděl tam — už daleko — dva topole nade břehem, jeden byl rozpoltěn bleskem a sražené větve smutně visely. Nu dobře, najde to místo. Ví už, kde je v Labi největší hloubka. Najde to. Ale zatím se proběhne, aby se zahřál. Došel lukami k rozjeté polní cestě, vedla přes potok. Nebylo tam mostu. Do sypké půdy vryté koleje zapadaly hluboko pod rozčeřenou průhlednou vodou.

Tonda netušil, když došel až sem, že tady právě počíná nová kapitola jeho života.

Tam ve stínu několika stromů nalezl dva vozy. Komediantské vozy. Uvázly. Jeden menší a lehčí pod roztrhanou plachtou napjatou na obručích — přejel už potok, vytažen byl na vysoký břeh, stál na rozviklaných kolech. Promoklou plachtou třepal vítr. Oj trčela do výšky, odpřažen byl od ní kůň. Ale druhý vůz uvázl v potoku zabořen až po nápravy. Byl to vůz velmi parádní, dřevěný, malovaný, s ozdobnými okénky jako malý palác na kolech. Na obou stranách velikým písmem bylo psáno: "Světový Cirkus a Museum Karla Šembery." Hubený bílý kůň patrně velmi unaven stál před ním se sklopenou hlavou, chřípě nořil chvílemi do potoka, zahrabal nohou ve vodě. A oči se mu zavíraly, dolejším pyskem cosi zacukalo jako bolestný bezděčný úsměv. Chtěli na něm, aby těžký vůz vytáhl přes potok, neměl už tolik síly. Na hřbetě na řídké srsti bylo znát ještě stopy biče.

Teď vytáhlý snědý člověk — principál na prvý pohled — s černými vlasy pod slaměným klobouymi vlasy pod slaměným kloboukem, v košili rudě pruhované, rozhalené na zarostlých chlupatých prsou — přiváděl druhého koně. Hnědou, v kříži hluboko prohnutou dobylku s ušima schlíplýma a se zlostně zaťatými zuby.

"No, no Lucy!" lichotil a popleskával jí po krku. Herka chňapla mu po ruce. "To jsi kůň, zvíře ušlechtilé?" domlouval jí pán velmi dojat. "Koušeš jako pes. To je vděčnost za to, že jsem tě chtěl vychovat pro umění a probouzel v tobě estetický cit? Tohle? Kdyby mne nebylo, ještě bys někde klopýtala v polích před selským pluhem anebo cikáni by tě honili po trzích. Beztoho k ničemu jinému nejsi, bestie!" Odplivl a rozkřikl se "Jdeš! K oji!" Kopl kobylku. Skrčila se a vyhodila zadníma nohama. "To je vychování! Takhle se stavět k svému principálu? Tak skrčena neestetický! Fi! Jak šeredně to vypadá! K ničemu nejsi—šedesát zlatých jsem vyhodil. Ale počkej!" Připřáhl kobylku vedle bělouše, zvedl odhozený bič a rozkřikl se: "Vyjé! hej, Šemíku!" Ospalý šiml se probudil, zatřepal hlavou a zabral, až prostraňky praskaly. Ale trucovitá Lucka nedbala biče, vzepjala se, couvala. "A ty bestie! Pak se řekne kůň, zvíře ušlechtilé!" Bič nemilosrdně svištěl, ale všechno marno. Vzal-li Šemík, Lucka jej strhla zpět, vyřítila-li se kobylka ku předu, starý valach zavrávoral a div se neoctil pod kolem. Konečně rozporka praskla, prostraňky se přetrhaly, vůz se zatřásl a povážlivě naklonil se k jedné straně. Principál hromoval, šlehal nemilosrdně. —

Tonda se díval u břehu. Čertovo spřežení! myslil si. Jak to skončí? Nu, teď už jenom jistě do potoka se všechno převrátí! Měl dobré srdce. Tonda, líto mu bylo koní i jejich pána, který se všecek spotil a jen sípal.